

Prof. WENCKEBACH, namiddags van 3—4¹/₂ uur, demonstratie van patiënten. Behandeling van stofwisselingsziekten.

Het honorarium voor deze cursussen is vastgesteld op f 7.50 ten bate van het Groninger Universiteitsfonds.

Zij, die deze cursussen of eenige daarvan wenschen te volgen, worden uitgenoodigd zich vóór 15 April schriftelijk aan te melden bij Prof. NIJHOFF, Heeresingel 28 te Groningen.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie!

In het orgineel van de door collega EBERSON gerefereerde voordracht van Prof. LESER „over een bij carcinoom veelvuldig voorkomend, doch nog weinig „bekend verschijnsel” (dit *Tijdschrift* 1902, n°. 5) wordt door genoemden hoogleeraar medegedeeld, dat hij deze angiomen bij carcinoom wel enkele malen vroeger had gezien, doch dat hij eerst sedert 1898 deze als iets bijzonders had beschouwd. In de literatuur heeft hij vóór 1899 er niets over kunnen vinden. Ik heb geen gelegenheid de literatuur met het oog daarop na te pluizen, doch weet wel, dat Prof. SALZER zijn Utrechtsche leerlingen reeds 8 jaar vroeger op dit verschijnsel opmerkzaam maakte en niet in gebreke bleef het herhaaldelijk te demonstreeren. Ofschoon ik bij mijn patiënten er steeds op let en meermalen de angiomen waarnam, kan ik mij echter niet herinneren, dat ik daarvan bij twijfelachtige gevallen nut heb gehad. SALZER sprak duidelijk van het voorkomen dezer vaatektasieën bij *maligne tumoren* d. i. dus niet uitsluitend bij carcinoom en ik herinner mij ook een geval van bekkentumor uit zijn kliniek — geen carcinoom —, waarbij deze vlekjes besproken werden. De vraag, die door LESER gesteld wordt: komen zij ook bij andere maligne tumoren voor bijv. bij sarcoom, had SALZER dus reeds bevestigend beantwoord.

Gij duidt het zeker een oud-leerling niet euvel, als hij deze gelegenheid aangrijpt nog eens aan dezen onvergetelijken chirurg te herinneren?

Geloof mij intusschen.

Tienhoven, 13 Maart 1902.

Uw Dw. Dr.

C. H. VAN HERWERDEN.

Groningen, 17 Maart 1902.

Geachte Redactie!

Van mijn artikel over de behandeling van septische endocarditis met colloidaal zilver, opgenomen in de *Therapie der Gegenwart* van 1 Febr. 1902, is zonder mijn voorkennis door den uitgever URBAN EN SCHWARZENBERG te Berlijn een twee à drieduizendtal afdrucken geleverd aan de fabriek, die het colloidaal zilver levert. Het doet mij genoegen, dat Prof. KLEMPERER,

de redacteur van dat tijdschrift, eveneens onkundig is gelaten van die handeling en dat hij zich dadelijk tot iedere genoegdoening beschikbaar stelde. Het bovenstaande moge evenwel een waarschuwing zijn voor hen, die in buitenlandsche tijdschriften, opstellen over een bepaalde therapie willen publiceeren. Het zal zaak zijn, zich daarbij van te voren te vrijwaren voor een zoo ongewenschte verspreiding van hun artikelen eenvoudig als reklame voor chemische fabrieken.

Met dankzegging voor de plaatsing dezer regelen, die mij zeer gewenscht voorkwam omdat ook in ons land mijn artikel op deze wijze reeds in handen van verschillende collega's is gekomen.

Hoogachtend,

K. F. WENCKEBACH.

Den Heer Dr. N. PH. TENDELOO.

Zeer Geleerde Heer!

Nu wilt U er mij toch heusch laten inloopen. Ik heb dat bij de bewuste duistere zinsnede reeds vermoed, maar nu kan ik niet meer twijfelen. Na uw verhoor op vraagpunten waarbij ik zonder eenige terughouding openhartig heb geantwoord, schrijft U een stuk aan mijn adres waaruit ik slechts kan opmaken, dat U met het stellen van al die vragen geen ander doel hebt gehad dan om afleiding te zoeken in dialectiek. Ik zou daarop niet antwoorden, indien U daarin niet twee citaten, een van U en een van mij, hadt tegenover elkander gesteld. Die twee citaten luiden verschillend. Dat moest u verwonderen en dat U daarop hebt gewezen was uw recht, maar dat U daaraan „argeloos” de opmerking aanknoopt, dat ik wel niet zal willen beweren dat beide citaten dezelfde beteekenis hebben, dat is iets waarvan ik maar aannemen wil, dat U de portée niet gevat hebt, verwachtende dat U mij voor die aanneming dankbaar zult zijn. Want, als ik onvoorzichtig genoeg was om die schuchter ingelaschte opmerking onopgemerkt te laten, zoudt U kunnen aannemen dat ik dat toegeef en zoudt U of een ander van mij kunnen zeggen dat ik citaten vervalscht heb. Daarom ben ik wel genoodzaakt voor dit incident nogmaals het woord te vragen.

Toen ik mijn opstellen schreef, had ik het origineel niet bij de hand en heb ik mij verlaten op de aantekeningen die ik bij het lezen van FLÜGGE's stukken voor eigen gebruik gemaakt heb en het blijkt nu dat ik de verklaring van FLÜGGE niet woordelijk had opgeschreven. Dat was wel niet voorzichtig, maar het doet niets ter zake, want de beteekenis van beide lezingen is volkomen dezelfde, slechts is mijn lezing korter en duidelijker. Immers FLÜGGE's woorden, zooals U ze aanhaalt, moeten logisch tot mijn interpretatie leiden. Als FLÜGGE niet de infectie, het ziek worden, van menschen op het oog had gehad, zou hij dan hebben geschreven „wie es ohne Experiment an Menschen möglich ist?” en als hij spreekt van „Uebertragungsweisen der *Phthise* 1)” kan hij toch niets anders bedoelen dan de wijze waarop, niet de bacil, maar de ziekte dus de infectie wordt overgebracht.

Hoe U er toe komen kunt om FLÜGGE de bedoeling toe te schrijven, dat hij

---

1) Ik cursiveer.